

LUMINA.

Ese de dóve ori in septemana:
Joi-a si Doinec'a.

Pretulu de prenumeratiune:

pre anu intregu	6 fl. v. a.
" diumetate de anu	3 fl. v. a.
" patrariu de anu	1 fl. 50 cr.

Pentru Roman'i'a si strainetate:

pre anu intregu	9 fl. v. a.
" diumetate de anu	4 fl. 50 cr.

Correspondintiele si banii de prenumeratiune se se adreseze de a dreptulu: Redactiunei „Lumina” in Aradu, cancelari'a episcopésca.

Pentru publicatiunile de trei ori ce contieniu cam 150 de cuvinte (spatiu de 20 sime garmond) taca'a e 3 fl.; pana la 220 de cuvinte 4 fl. éra mai sus 5 fl., intielegendu-se intr' aceste sume si timbrulu. — Pretulu publicatiuniloru se se anticipe

Fóia bisericésca, scolastica, literaria si economica.

Organu oficiale alu eparchiei romane gr. or. aradane.

Invitare de prenumeratiune

la
„LUMINA”

fóia bisericésca, scolastica, literaria si economica.

Cu 1. aprile vechiu incepemu patrariulu alu doile alu anului curinte, pentru care deschidemu prenumeratiuni nóue, cu conditiunile ce se vedu in fruntea foii.

Pre timpul sinodului eparchialu ni vom dá tóta trud'a a comunicá desbaterile cátu mai in detaiu si spre multiamirea onoratorulu nostri cetitori.

Aradu, 25. martiu 1873.

Redactiunea.

PARTE OFICIALE.

Prea Santi'a Sa Parintele nostru Episcopu, in joi mari a sevarsitu liturgi'a, sub carea a santitu *mirulu*, pregatitu dupa ronduiel'a arhieraticonului. Mai multe biserici sunt, caror'a li se sfarsiesce santulu miru. Prin acést'a avisàm pe respectivii parochi.

PARTE NEOFICIALE.

Deschiderea sinodului eparchialu.

Sinodulu eparchiei, intru intielesulu Statutulu Organicu, are se se intrunésca in fie-care anu la duminec'a Tomei. Deci, pre candu acestu numeru alu foii nóstre va fi ajunsu la man'a onoratorulu cetitori, Prea Santi'a Sa Parintele Episcopu va fi rostitu cuventulu de deschidere, éra sinodulu — compusu acum din alegeri nóue pentru o sesiune nóua — se va fi constituitu.

Numai câteva óre ne desparte de acestu actu, multu solenu pentru romanulu ortodossu. Aceste óre se le intrebuintiamu a ispití, cà cine ce pareri, ce credintie si doruri dóra aduce séu implinirea loru ascépta de la sinodu?

„Nu va fi nimica din tóta tréb'a; sinodalitatea nóstra este o institutiune cu multe spese si fora, de nici unu rodu.” Asia isi dice pessimistulu, asia celu ce ascéptá pui fripti in gura si nu i-au sburatu, asia omulu neactivitatei pre care ilu nelinicesce si-lu turbura veri ce miscare, fie cátu de nevinovata si intru intentiuni cátu de curata. Acesti ómeni uita cà din apatia si din nelucrare togm'a nu se póte nasce nici unu resultatu. Densii uita cà pre acésta cale ajungu la rol'a trista alui Nég'a si Dór'a din po-veste.

„Am o propunere fórté salutará, s'o asternu sinodulu, — am gafitu si cuventarea cu care o voiu motivá, si speru cumca se va primí càci mi-e cuventarea escelinte, apoi essecutarea o vom incredintiá Consistoriulu.” — Asia ar puté socoti omulu aspiratiuniloru góle. Inse o propunere, plina de frase, pentru carea nu aretamu si modulu si posibilitatea cum se se essecute, carea in locu de base positive si reali are numai aspiratiuni, — atitia o pofta ce nu o póte multiemí, si prin acést'a sporesce nemultiemirile. Avemu destule nemultiemiri, si nu este intru interesulu nostru ca se le mai sporimu!

„Dóra acum se va imbuní si starea nóstra.” Este speranti'a si dorulu funtiunariloru biserice si ai invetiamentulu. Cu adeveratu sinodulu, avendu se se ingrigésca de binele biserice si a invetiamentulu, nu póte si nu-i este iertatu se pérda din vedere starea funtiunariloru din aceste dóue institute ale religiunei, moralei si intielegintiei. Inse o sperantia mare nu ar fi motivata, ci ar perde din vedere putinti'a nóstra materiala cea mica, si mai vertosu ar perde din vedere cercustantiele actuali cari, in locu se ni favorésca se putemu progresá, togm'a ne ataca, ne silescu la defensiune, ne marginescu la activitatea mai cu séma conservatória. Sapienti sat.

Adeverulu este si aci, casi in multe alte celea, la medilocu intre partite, precum e puntulu de greutate de comunu la medilocu intre poluri. Nu vom puté amuti pre pessimisti, càci nu se póte intr'o singura di se se stérgea productulu releuru secularie si se inlocuésca cu unu bine mare carele se stralucésca ca lumin'a sórelui. Nu se va satisfice nici celoru cu aspiratiuni góle, càci nimene póte pasí neavendu pamentu sub picioare. Dar sinodulu va lucrá cu ale sale medilóce modeste, si credemu cà va multiemí pre cei cu pretensiuni modeste, pretensiuni confórme puteriloru nóstre si cercustantieloru positive.

„Unde veti fi doi séu trei in numele meu, acolo voiu fi io in mediloculu vostru.” Asia ne incredintiéza Mantuitoriu. Incepemu lucràrile in credinti'a cà Ddiu, fiindu in mediloculu nostru, le va binecuventá!

Pentru unu gimnasiu de statu romanescu

a vorbitu deputatulu Bonciu in diet'a tierii la 28. fauru a. c. si a facutu unu proieptu de resolutiune. In cuventarea lui, precum o produsesera foile atunci, se stracoraserá unele sminte. Noi am cercatu se o capetàm de la isvoru securu, pentru aceea am cam intardiatu, dar oo. cetitori sunt desdaunati pentru cà acum aci o au in testu corectu:

On. Camera! Dupa celea ce am fostu fericitu a vi le spune la desbaterea generala astadi póte voiu vorbí mai pe scurtu. —

Este cunoscutu, On. casa! cà §. 17. din art. de lege 44. de la 1868. in interesulu culturei romaniloru, nu s'a esecutatu de feliu, deórace pentru romani nici in Ardealu nici in Ungari'a nu s'a infiintiatu vre-unu gimnasiu de statu, si guvernulu nici acum'a nu se vede a cugetá la infiintierea unui atare institutu; si acést'a neesecutare a legii este dupa parerea mea — o impregiurare de mare momentu pentru civii cari locuescu in acele parti; macarca s'a fostu accentuat in acésta casa, cà este necesariu a face dispusetiuni in acésta privintia, ma si dlu ministru de cultu si instructiune binevoi a dechiará cà s'a ingrigitu despre infiintierea gimnasielor pentru nationalitati in Zomboru si Muncaci; dar mai departe si in raportulu comisiunei finantiarie — cu adeveratu — se face amintire de gimnasiulu din Muncaci, — inse tare m'asiu bucurá, daca asiu vedé astfeliu de dispusetiuni si in interesulu romaniloru, dara sciindu si convingandu-me — cu durere — despre contrariulu, adeca: cà dlu ministru pentru romani pana acum'a nici de cátu nu s'a ingrigitu a infiintia gimnasio cu limb'a propunerii romanésca, mi tienu de detorintia a luá cuventu la acésta impregiurare. —

S'a spusu dejá alta data cà nu este corectu a indrumá pe unu ministru se faca ceca ce legea ilu indetoresce. Eu asiu si ascéptá acestu principiu daca ministrulu ar fi facutu ceva de sine pentru esecutarea legii amintite, inse vedindu cà tóta di-

scursele în această privință pona acum'a au ramas fara rezultat, sum îndetoratu a presentă On. case unu proieptu de resolutiune. Credeti-me Dniloru! că dorința noastră despre înființarea gimnasiilor de statu pentru romani este nu numai în interesul romanilor, ce și în alu statului, căci în astfelu de gimnasia de statu tinerii de o parte s'ar cresce în direcțiune patriotica, — de alta parte si-ar însuși științele propuse în limb'a materna usioru și mai cu temei, — și din astfelu de gimnasia s'ar cresce și profesori, cari vor pute propune în acea limba. —

Afara de acestea, gimnasia de statu ar provocă emulatiune între acele vre o două gimnasia confesionale. Mergu inse mai departe. În gimnasia de statu cu limb'a propunerii nationalitatiloru și studiarea limbii magiare ar fi mai ascurata decât în gimnasia confesionale. —

Credeti că nu este lipsa se motivediu proieptulu meu mai pe largu căci acel'a este motivatu și prin lege, — deci nici nu voui osteni cu aceea atentiunea casei. —

Cunoscuse inse pedecile ce se ivescu în această privință, știu că și Dlu ministru va face aceea obiectiune, adeca: că nu dispunem cu atât profesori calificați decât am avé lipsa. Concedu că astadi nu dispunem cu numerulu recerutu. — Pentru aceea inse totusi trebuie se incepem și se crescem atari profesori, cari tocmai din astfelu de gimnasia cu limb'a propunerii romanésca vor esé profesori calificați; dacă nici candu nu vom incepe apoi nici mai tardiu nu se vor califica profesori spre acestu scopu, — căci confesiunile nu sunt în stare a înființa destule gimnasia, că și cele ce existu inca au trebuința de ajutoriulu statului,

Tôte aceste date sunt triste, dar adeverate, și tocmai pentru aceea rogu On. casa, ca dorința ast'a a mea pentru înființarea gimnasiilor de statu romane se se iee în consideratiune, și în câtu nu voiescu a ingramadî incurcaturile asupr'a bugetului pe anulu 1873. știu că chiar dacă s'ar și votă sum'a în acestu bugetu, scopulu inca nu s'ar ajunge în anulu curinte, pentru că sunt de lipsa pregatiri prealabile, din această causa propun du daru, ca sum'a recerutu în bugetulu anului 1874. se se preliminarie. —

Proieptulu meu de resolutiune este urmatoriulu:

a.) Considerandu că postulateloru și spiritului §-lui 17. din art. de lege 44. de la 1868. în privința cetatieniloru de nationalitate romana nici pana astadi nu s'a satisfacutu, încâtu adeca pe sém'a tenerimei romane statulu nu a înființatu nicairi institute de medilocu: ministrulu de instructiune publica este îndrumatu a preliminarie în bugetulu de pre anulu 1874. sumele necesarie pentru redicarea gimnasiilor romane în tîenuturile locuite de romani.

(Precum știu, această propunere a dlui Bonciu nu s'a primitu în dieta. *Red.*)

Multe de tôte.

Am primitu câti-va articli și câte-va corespundintie, ce nu sunt de publicatu. Inse, ca onorati autori se nu presupuna că nu le-am fi luatu în socotinti'a cuvenita, éra de alta parte ca, dupa ce întrebunțaramu atât'a tîmpu în cetirea lor, se tragemu ceva folosu dintr'ensele câtu de câtu, ne-am hotaritu se le luăm aci în rondu la unu picu de cernere. Folosulu ni va fi acel'a, că din ele vom invetiă cum nu trebuie se scrie cineva, și prin acest'a vom contribuî la bine togm'a câtu aceia cari ne invetiă cum trebuie se se scrie. Se vedem:

1. „Sinopsis a scolasticului fruptu,“ se numesce o scriptura ce ni-o trimite unu d. invetiatoriu din protopopiatulu Halmagiului. Contiene aretarea materieloru din cari s'a facutu essamenu în scôl'a elementara cu finea semestrului anteiu. Cam întortocata aretare. Intre altele ni spune că s'au propusu baietiloru și cele: „*siepte secretumuri*.“ Știți ce sunt acestea, onorati cetitori? acestea sunt cele siepte taine ale legii nôue, séu — cum diceau stramosii nostri în vechile carti ale bisericiei romanesci — cele siepte sacraminte. Inse acestui nou academieu alu nostru, nu-i trebuie nici sant'a taina nici santulu sacramentu, că elu vre siepte secretumuri. De ce nu siepte ascunsuri? — Dar Dsa nu este de vina, că n'a știutu. Fiindu unu omu straduitoriu și daruitu de la Ddieu cu buna pricepere, sperăm că va invetiă și nu va mai scrie cuvinte cari nu le întielege.

2. „Lasati pre cei mici se vina la mine, că alu loru este imperiulu ceriurilor.“ Acăsta citatiune este în o predica ce ni s'a trimisu și prin carea ar fi se se îndemne parinti a-si dá pruncii la scôla. Autorului nu i-a placutu „imperati'a“ romanésca, ci a voitu „imperiuulu“ celu latinescu. Inse în latinescu, cuventulu imperiu în ordinea prima are întielesu

subiectivu, și însémna facultatea innalta, puterea suprema ceea ce astadicu terminulu tecnicu știința numesce: „suveranitate,“ și numai în alu doile rondu este întielesulu obiectivu de însémna posesiune. În romanescu, chiar din contra, de comunu însémna posesiune, și numai exceptiunalminte (precum în „Tatalu nostru,“ și în cantarea: „Domnulu s'au imperatitu intru frumsetie s'au imbracatu“) însémna atributele din suveranitate. Ce a disu daru dsa cu „imperiuulu“? a disu, cu alte cuvinte: „Lasati pre baieti la mine, că ei sunt suverani în ceriuri.“ Ei, dar dacă baietii vor fi acolo suverani, ce se va face bunulu Dumnedieu?

3. Acum venimu la unu articlu care vré se ne invetiă o: „*mênatura* rationala, ca se *apesâm* influintiile daunose ale naturei.“ Acest'a, on. cetitori, este articlu de economia. „*Mênatura*“ atât'a însémna câtu economia, și „*apesâm*“ însémna a oprî. Va se dica: Economî'a rationala care opresce acele influentie ale naturei ce sunt stricaciöse. Dar cum am descaltitu noi se gasimu că *mênatur'a* e economia și *apesarea* oprire? Asia că ni le-am tradusu pre nemția, de unde dedeamu cu socotéla că le va fi tradusu autorulu. Autorulu a vedutu nemtiesce „*Trieb*“ și a socotitu se-i dica *mênatura* pentru că „*treiben*“ însémna a *mêná*, totu asia cu „*unterdrücken*“ n'a bagatu de séma că însémna și a oprî. Se întielege că pre noi, dedati a nu lasá lucrulu în diumetate, ne-a costatu multa spargere de capu pana se-i dâmu de capetêiu bietului întielesu. Dar apoi ne-am bucuratu că am gasitu ceva, ce prin originalitatea sa întrece pre studintele romanu carele: „*In principio erat verbum*“, a tradusu în scôla: „*Im Anfange war das Zeitwort*“; întrece și pre ungurulu carele: „*Si-au batutu jocu de Cristos*“ a tradusu cu: „*Tânczat vertek Krisztus urunkból*.“

De alta data vor veni altele la rondu, totu asia obiectivu, ca se nu se sentiésca nimene vatematu, căci numele nu i se spune, ci remane unu secretu alu autorului și alu lui Isopu de la Vertopu, carele sum io, că asemenea lucruri redactorulu mi le dá mie, fiindu-i io colaboratoru de multu, desî nu m'a lasatu se me subscriu pana acum'a, ci numai se cernu. Potu se aiba folosu cei ce vreu se invetiă cum nu trebuie se scrie. Dóra vom ajunge la rezultate mai bune de câtu dacă le-am trece cu vederea. Multe netrebuite sunt și prin foile nôstre periodice.

4. „*Federatiunea*“ în nr. 27. a luatu notitia cumca unu canonicu din Oradea cu numele Cucu a datu societatei de lectura de acolo 15 fl, apoi pentru acestu daru isi mple diumetate de colóna cu: „onóre, fericire, salutare, emotiunatu, zelu, genarosulu donu, în Cristos frate, prosperare, in florire, totu ce e bunu, nobilu și frumosu, chiamare marétiá, tesauru scumpu, limb'a dulce, strabunii nostri romani, concordia, unire, fratietate etc.“ Tôte acestea pentru 15 fl. Ce ni-ar remané de disu atunci, candu cineva ar dá natiunei 30 fl?!

Dar acum se nu ne gâlcevimu cu nimene, că serbâmu sant'a inviere ce trebuie s'o petrecem cu bucuria.

5. Deci de bucuria, procedem aci o cantare ce ni-au trimis'o parintele G. M. din G. cu rugarea betranului docinte de acolo P. A. ca s'o publicâmu, fiindu dlu A. autorulu acestei cantari frumöse. Ortografi'a e propria a autorului, numai că nu am avutu în tipografia semnele cele cocârlate pre u și i. Ne dóra că spatiulu nu ni permite a produce mai multu de câtu strof'a 1. și a 4. Se luăm a minte:

Cantare la Senta Inviere

1-ju.	Astazi toti Crestinii Pentru 'n viere seltamu, Prinu Bisericii sînte, Pre Cristosu îl laudamu, Ca au inviatu — Ca unu Dumnedieu! 'S neau rescumparatu; Dinu Iadulu cel reu,	4-lea	Rabda Patria noastra Purorea in pac-é a fii; Stapaniré ei, — Si pe noi a ne scuti, Traindu Frantiscusu: Noaâ intra dinsu, Crai pesta Banatu, In lume ne 'n vinsu,
se rep. 2-or.	Cu putere sfenta, Pre toti dimu o sinda.	2-ori	Cace cultiveasca, Ginta Romineasca.

Multi versuitori, ca se nu fie siliti a intrá si a studiá în detaiu artea poesiei, cêrca a justificá procedur'a lor cu afirmatiunea că: „poetulu se nasce.“ Au cuventu; éca aci: unu poetu de nascere!

Isopu de la Vertopu.

Sciriului

avute si manipulate in anulu solaru 1872, si pe timpulu de la $\frac{1}{13}$ Januarius pana inclusivu $\frac{1}{13}$ Aprile 1873.

ulu generalu.

Spese	Sumele								Recapitularea				Not'a	
	prelimi- nate in bugetului 1872.		escontentate in decursulu anului 1872.		in comparatiune cu bugetulu				sumeloru escontentate					
					mai multu		mai pucinu		in de- cursulu anu- lui 1872.		de la $\frac{1}{13}$ Jan. pana la $\frac{1}{13}$ Aprile 1873. pe cont'a bugetului din 1873			de totu
fl.	cr.	fl.	cr.	fl.	cr.	fl.	cr.	fl.	cr.	fl.	cr.	fl.	cr.	
I. Ordinarie:														
<i>ariele personalului functiunariu</i>														
trei referinti a 1200 fl.	3600	—	3060	—	—	—	540	—	3060	—	1200	—	4260	—
chimandritului si vicariului epis- pescu din Orade	400	—	400	—	—	—	—	—	400	—	100	—	500	—
retariului consistorialu	800	—	500	—	—	—	300	—	500	—	166 $\frac{1}{3}$	—	666 $\frac{1}{3}$	—
chivariului consistorialu.	500	—	—	—	—	—	500	—	—	—	—	—	—	—
cului consistorialu	200	—	100	—	—	—	100	—	100	—	50	—	150	—
elistiloru interimali	600	—	420	—	—	—	180	—	420	—	160	—	580	—
Sum'a	6100	—	4480	—	—	—	1620	—	4480	—	1676 $\frac{1}{3}$	—	6156	64
II. Estrordinarie:														
isite de scrisu	200	—	144	22	—	—	55	78	144	22	71	52	215	74
irituri diferite	200	—	610	92	410	92	—	—	610	92	135	95	746	87
istoriu la cancelaria	100	—	19	—	—	—	81	—	19	—	220	—	239	—
ne de incalditu	100	—	100	—	—	—	—	—	100	—	260	—	360	—
araturi la edificie	200	—	300	—	100	—	—	—	300	—	—	—	300	—
rne functiunarioru	800	—	708	79	—	—	108	79	708	79	46	—	654	79
se neprevedute	300	—	364	2	64	2	—	—	364	2	21	48	385	50
Sum'a speseloru bugetarie.	8000	—	6726	95	574	94	1865	57	6726	95	2431	59 $\frac{1}{3}$	9158	54 $\frac{1}{3}$
Spesele sinodului eparchi- alu pentru deputati:														
anii trecuti restante	—	—	620	83	—	—	—	—	620	83	20	—	640	83
petintie pe anulu 1872.	—	—	1241	60 $\frac{1}{3}$	—	—	—	—	1241	60 $\frac{1}{3}$	36	—	1277	60 $\frac{1}{3}$
IV. Imprumuturi:														
istoriului din Orade	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1000	—	1000	—
topresviterului din Beinsiu	—	—	150	—	—	—	—	—	150	—	—	—	150	—
Sum'a totale.	8000	—	8739	38 $\frac{1}{3}$	574	94	1865	57	8739	38 $\frac{1}{3}$	3487	59 $\frac{1}{3}$	12,226	97 $\frac{1}{3}$

Sumele espuse in fie care rubrica se afla induse mai indetaitu in Diurnalulu casei — cele mai multu s'eu maipucinu spesate sunt de a se lu' in considerare la compunerea bugetului de spese pe anulu curinte 1873; asiderea sunt de a se comput' si cele erogate pe cont'a bugetului in a. c.

N T I U L U

24,044 fl. 20	cr.
12,225 „ 97 $\frac{1}{3}$	„
11,817 „ 22 $\frac{1}{3}$	„
21,447 „ 7 $\frac{1}{3}$	„
33,264 fl. 29 $\frac{1}{3}$	„

duoedieci si noa cruceri val. aust. Aradu, $\frac{1}{13}$ Aprile 1873.

S t a r e a f i i

la Epitropi'a consistoriala

Ca atâtu onorabilulu publicu, câtu si p. t. Domni deputati ai sinodului eparchialu de estu anu, se aiba deplu eparchiale a Consistoriului de aici: am aflatu de lipsă a pu

A) Aretarea

Despre tôte competintiele, solvirile si restantiele sumeloru eietate si destinate pe sém'a fondului gen' 1872. si pe timpulu de la ¹/₁₃. Ianuar

Numerulu curinte	Din comunele protopresviteratelor	Competintiele eietate										Spes con sual an 187		
		Restanti'a speselor congre- suale din anulu 1870.	Spesele sinodului eparchialu				Contribuiri de 3 oruceri				Sum'a			
			restante din anii 18 ⁷⁰ / ₇₁		curinte pe anulu 1872.		restante din anulu 18 ⁷⁰ / ₇₄		curinte pe anulu 1872.					
			fl.	cr.	fl.	cr.	fl.	cr.	fl.	cr.			fl.	cr.
1	Aradului	20	—	139	84	182	51	884	15	1168	99	2395	49	
2	Chisineului	15	—	4	23	279	85	1328	67	1679	10	3306	85	
3	Siriei (Világos)	70	—	257	—	213	50	1158	12	1281	05	2979	67	
4	Ienopolei (Boros-Jenő)	20	—	139	27	98	81 ¹ / ₂	550	76	597	99	1406	83 ¹ / ₂	
5	Buteniloru	—	—	150	93	116	02 ¹ / ₂	703	80	696	15	1666	90 ¹ / ₂	
6	Totugaradiei	80	—	152	24	114	72	649	89	681	12	1677	97	
7	Halmagiului	—	—	263	—	119	60 ¹ / ₂	703	43	685	55	1771	58 ¹ / ₂	
8	Temisiorii	40	—	314	46	179	11 ¹ / ₂	1202	32	1107	69	2843	58 ¹ / ₂	
9	Lipovei	25	—	230	92	236	20	1287	48	1346	22	3125	82	
10	Hassiasiului	—	—	108	35	207	60 ¹ / ₂	608	47	861	42	1785	84 ¹ / ₂	
11	Banatu-Comlosiului	5	—	22	—	132	39 ¹ / ₂	814	44	794	37	1768	20 ¹ / ₂	
	Sum'a totale	275	—	1782	24	1880	34	9891	53	10899	65	24728	76	

Pe timpulu de la ¹/₁₃. Ianuaru p

Numerulu curinte	Din comunele protopresviteratelor	Din restantiele aretate la finea anului 1872.										Spes con sual an 187		
		fl.	cr.	fl.	cr.	fl.	cr.	fl.	cr.	fl.	cr.			
1	Aradului	20	—	115	09	115	48 ¹ / ₂	835	28	1065	72	2151	57 ¹ / ₂	
2	Chisineului	15	—	4	23	189	02 ¹ / ₂	829	88	1494	34	2532	47 ¹ / ₂	
3	Siriei (Világos)	70	—	49	—	213	50	1085	89	1254	39	2672	78	
4	Ienopolei (Boros-Jenő)	20	—	110	97	98	81 ¹ / ₂	473	33	597	99	1301	10 ¹ / ₃	
5	Buteniloru	—	—	10	40	116	02 ¹ / ₂	312	91	696	15	1135	48 ¹ / ₂	
6	Totugaradiei	80	—	44	98	114	72	130	71	126	12	496	53	
9	Halmagiului	—	—	27	45	119	60 ¹ / ₂	703	43	685	55	1536	03 ¹ / ₂	
8	Temisiorii	40	—	314	46	179	11 ¹ / ₂	1202	32	1107	69	2843	58 ¹ / ₂	
9	Lipovei	25	—	230	92	98	81	1253	15	1346	22	2954	10	
10	Hassiasiului	—	—	85	16	207	60 ¹ / ₂	496	70	861	42	1650	88 ¹ / ₂	
11	Banatu-Comlosiului	5	—	22	—	32	29	814	44	794	37	1668	10	
	Sum'a totale	275	—	1014	66	1484	99 ¹ / ₂	8138	4	10029	96	20942	65 ¹ / ₂	

Aradu, ¹/₁₃. Aprile 1873.

Vediutu:

Procopiu Ivacicoviciu

Episcopulu Aradului

M a n t i a r i a

din Aradu dupa ratiocinii.

ca cunoscintia si se se p^ota orient^a despre administrarea si manipularea trebiloru banali la Epitropi'a publica elaboratele ratiocinielu epitropesci precum urm^eza:

tabelaria.

Aradu diecesanu — dupa protocolulu de evidentia alu Epitropiei consistoriale din Aradu pe anulu solaru anu pana inclusive ¹/₁₃. Aprilie 1873.

Sumele solvite										Restantiile la finea anului 1872.												
Spesele sinodului eparchialu					Contribuiri de 3 crucei					Sum'a	Spese congre-suali din 1870.	Spesele sinodului eparchialu					Contribuiri de 3 crucei					Sum'a
din anii 1870/71		pe anulu 1872.		din anulu 1870/71		pe anulu 1872.		din anii 1870/71				pe anulu 1872.		din anulu 1870/71		pe anulu 1872.						
fl.	cr.	fl.	cr.	fl.	cr.	fl.	cr.	fl.	cr.	fl.	cr.	fl.	cr.	fl.	cr.	fl.	cr.	fl.	cr.	fl.	cr.	
24	75	67	02½	48	87	103	27	243	91½	20	—	115	09	115	48½	835	28	1065	72	2151	57½	
—	—	90	82½	498	79	184	76	774	37½	15	—	4	23	189	02½	829	88	1494	34	2532	47½	
208	—	—	—	72	23	26	66	306	89	70	—	49	—	213	50	1085	89	1254	39	2672	78	
28	30	—	—	77	43	—	—	105	73	20	—	110	97	98	81½	473	33	597	99	1301	10½	
140	53	—	—	390	89	—	—	531	42	—	—	10	40	116	02½	312	91	696	15	1135	48½	
107	26	—	—	519	18	555	—	1181	44	80	—	44	98	114	72	130	71	126	12	496	53	
235	55	—	—	—	—	—	—	235	55	—	—	27	45	119	60½	703	43	685	55	1536	03½	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	40	—	314	46	179	11½	1202	32	1107	69	2843	58½	
—	—	137	39	34	33	—	—	171	72	25	—	230	92	98	81	1253	15	1346	22	2954	10	
23	19	—	—	111	77	—	—	134	96	—	—	85	16	207	60½	496	70	861	42	1650	88½	
—	—	100	10½	—	—	—	—	100	10½	5	—	22	—	32	29	814	44	794	37	1668	10	
767	58	395	34½	1753	49	869	69	3786	10½	275	—	1014	66	1484	99½	8138	04	10029	96	20942	65½	

pana inclusivu ¹/₁₃. Aprilie 1875.

Sumele solvite										Restantiile actuale											
din anii 1870/71		pe anulu 1872.		din anulu 1870/71		pe anulu 1872.		Sum'a	Spese congre-suali din 1870.	din anii 1870/71		pe anulu 1872.		din anulu 1870/71		pe anulu 1872.		Sum'a			
fl.	cr.	fl.	cr.	fl.	cr.	fl.	cr.			fl.	cr.	fl.	cr.	fl.	cr.	fl.	cr.		fl.	cr.	
—	—	33	54	200	—	—	—	233	54	20	—	115	9	81	94½	635	28	1065	72	1918	3½
—	—	166	67	460	75	260	02	887	44	15	—	4	23	22	35½	369	13	1234	32	1645	3½
—	—	10	—	15	—	133	68	158	68	70	—	49	—	203	50	1070	89	1120	71	2514	10
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	20	—	110	97	98	81½	473	33	597	99	1301	10½
—	—	116	02½	—	—	—	—	116	02½	—	—	10	40	—	—	312	91	696	15	1019	46
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	80	—	44	98	114	72	130	71	126	12	496	53
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	27	45	119	60½	703	43	685	55	1536	3½
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	40	—	314	46	179	11½	1202	32	1107	69	2843	58½
17	27	30	59½	—	—	78	45	126	31½	25	—	213	65	68	21½	1253	15	1267	77	2827	78½
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	85	16	207	60½	496	70	861	42	1650	88½
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	—	22	—	32	29	814	44	794	37	1668	10
17	27	356	83	675	75	472	15	1522	—	275	—	997	39	1128	16½	7462	29	9557	81	19420	65½

Estradatu prin:

Petru Petroviciu

Referinte alu senatului epitropescu.

Epitropiei eparchiale la Consistoriulu romanu greco-orientalu din Aradu, despre tote veniturile si spesel

II. Comput

Numerulu curinte	Venitu	Sumele										Not'a	Numerulu curinte	
		Dupa protocolulu capitalu de evidintia s'au eiecatu		In cassate						Restautia la 1/13 Aprile 1873. dupa inchiere.				
				in decursulu anului solaru 1872.		dela 1/13 Januariu pana la 1/13 Aprile 1873		de totu						
				fl.	cr.	fl.	cr.	fl.	cr.					fl.
I. Ordinarie:														
1	Restanti'a speseloru congressuali din anulu 1870.	275	—	—	—	—	—	—	—	—	—	275	—	Sumele espuse din fiecare rubrica se afla specific si mai in detaliu induse in Diurnalulu casei de di.
2	Restanti'a speseloru sinodului eparchialu din anii 1870/71.	1782	24	767	58	17	27	784	85	997	39	997	39	
3	Competinti'a speseloru sinodului eparchialu din anulu 1872.	1880	34	395	34 1/2	356	83	752	17 1/2	1128	16 1/2	1128	16 1/2	
4	Restanti'a contribuirei directe de 3 cr. din anulu 1871.	9891	53	1753	49	675	75	2429	24	7462	29	7462	29	
5	Competinti'a contribuirei directe de 3 cr. pe anulu 1872.	10,899	65	869	69	472	15	1341	84	9557	81	9557	81	
6	Ajutoriulu de la statu	—	—	10,000	—	—	—	10,000	—	—	—	—	—	
7	Oblate benevole de la crestini	—	—	348	80	105	85	456	65	—	—	—	—	
	Sum'a . . .	24,728	76	14,134	90 1/2	1627	85	15,762	75 1/2	19,420	65 1/2	19,420	65 1/2	
II. Estrordinarie:														
1	Tacse pentru esamene de calificare.	—	—	525	—	—	—	525	—	—	—	—	—	
2	Tacse pentru investituri si decrete	—	—	238	—	20	—	258	—	—	—	—	—	
3	De la sesiuni parohiale vacante	—	—	93	24 3/4	—	—	93	24 3/4	—	—	—	—	
III. Capitale si interese:														
1	Remanenti'a baniloru din 1871.	—	—	6980	55 3/4	—	—	6980	55 3/4	—	—	—	—	
2	Interese de 6% frunctificate.	—	—	170	74	243	90	414	64	—	—	—	—	
IV. Pretensiuni:														
1	La Consistoriulu din Oradea mare	1876	42	—	—	—	—	—	—	1876	42	1876	42	
2	La protopresviterulu din Beinsiu.	150	—	—	—	—	—	—	—	150	—	150	—	
	Sum'a . . .	26,755	18	22,152	45	1,891	75	24,044	20	21,447	7 1/2	21,447	7 1/2	

III. B I L A

1. Venitulu incursu in suma totale, face.
2. Spesele erogate in suma totale facu.
3. Adaugendu-se spelele diu venitu, remanu bani gat'a elu.
4. Activele fondului generalu facu o suma de

Di: Treidicei si trei Mii duoesute siesedeci si patru flori

C) Ratiociniul.

Epitropiei eparchiale a Consistoriului romanu greco-orientalului din Aradu, despre venitul si spesele fondului clericalului compus din tassulu alu II. pe anulu solaru 1872 si pe timpul de la 1¹³ Ianuariu pana inclusivu 1¹³ Aprile 1873.

Numerulu curinte	Venitu De la bisericele din comunele protopresviteratelor	Sumele incurse						Nota	Numerulu curinte	Spese	Sumele						S'a spe- satu pe cont'a bu- getului din anulu 1873	Nota	
		in anulu solaru 1872		dela 1/13 Ianu- ariu pana la 1/13 Ap- rile 1873		de totu					prelimi- nate dupa bugetulu anului	escon- tentate in anulu 1872		in comparatiune cu bugetulu		S'a spe- satu pe cont'a bu- getului din anulu 1873			
		fl.	cr.	fl.	cr.	fl.	cr.					fl.	cr.	fl.	cr.				fl.
1	Aradului	200	82	147	31	348	13	Din aretarile tabelarie ale singuraticelor comune respective epitropii bisericesci se vede mai in detaliu: de la care comuna catu au incursu. ---											
2	Chisineului	155	1			155	1		1	Salariile profesorilor la institutulu clericalu									
3	Siriei (Vilagos)	65	38			65	38		1	Profesorului Andreiu Papp pe anulu scolasticu 18 ¹¹ /72	800	750			50	400			
4	Ienopolei (Boros-Jenő)	16	30			16	30		2	Profesorului Iosifu Goldisiu totu acea	800	600			200	400			
5	Buteniloru	29	67	32	83	62	50		3	Cantorului Petru Popoviciu si Ignatie Papu	150	150				50			
6	Totubaradiei	33	28	36	6	69	34		4	Arend'a localitatii institutului clericalu	500	375			125	250			
7	Halmagiului	16	30			16	30		5	Reparaturi si alte spese rece- rute la mutarea institutului		106	90	106	90				
8	Temisiorii	114	86	139	54	254	40			Sum'a totale	2250	1981	90	106	90	375	1100		
9	Lipovei	123	79	69	41	193	20												
10	Hassiasiuului	38	33			38	33												
11	Banatu Comlosiuului	58	99	52	90	111	89												
	Sum'a	852	73	478	5	1330	78												
12	Remanenti'a baniloru din 1871	341	10			341	10												
13	Interesele de 6% fructificate	151	40			151	40												
	Sum'a totale	4415	23	478	5	4893	28												

Sumele mai pucinu spesate sub positia 5. si 2. s'au economisatu; ér cele de sub 5. sunt pro 1873. a se luá in bugetu.

B I L A N T I U

1. Venitul in suma totale a intratu cu 4893 fl. 28 cr.
 2. Spesele erogate in suma de 3081 fl. 90 cr.
 Detrangendu-se erogatiunile din perceptiuni, remanu 1811 fl. 38 cr.
 di un'a mia optu sute unusprediece florini si treidiece si optu cruceri val. aust. elocati in cass'a de
 pastrare a Aradului.

Aradu, 1¹³ Aprile 1873.

Procopiu Ivacicoviciu.
Episcopulu Aradului

Epitropia consistoriala.
Cassariu:
Andreiu Papp.
Protosincelu asesoru consistorialu

Controloru:
Georgiu Dogariu.
Asesoru consistorialu

Ratiociniulu acest'a esaminandu-se din positia in positia, conferendu-se cu diurnalulu cassei de di, si cu protocolulu capitalu de evidintia, — apoi cu bugetulu priliminariu din anulu trecutulu 1872 atatu cu privire la percipiirea veniteloru, catu si la erogatiunea speseloru intru tote s'a aflatu consunatoriu; ér pana la unele erori neinsemnate de calculi deja coresse la censurare, este corect, si prevediutu cu tote documintele provocate in tressulu. Observatiunile a supr'a speseloru si erogatiuniloru facute preste bugetu si fara autorisarea sinodului séu incuviintiarea consistoriului eparchialu se cuprindu in reportulu specialu alu subscrisei comisiuni almintrelea ratiociniulu findu in ordine, se recomanda spre aprobare.

Aradu, 10²² Aprile, 1873.
Demetriu Bonclu.
Asesoru consistorialu.

Comissiunea censuratoria:
Ioane Popoviciu Desseanu.
Fiscu si Asesoru consistorialu

Petru Petroviciu.
Referinte

Rectificare!

Onorate Domnule Redactore! In nr. 19. alu onoratului diariu „Lumina“ fiindu atacata si persón'a mea; nevinovati'a, de care me afiu condusu, numai decatu me indamna a lua pen'a la mana si prin aceste ordurele pe scurtu a mo justificá, ca nu cumva onorabilulu publicu se fie de acea convictiune cá dóra Domnulu acusatariu ar avé dreptu.

Domnule Acusatore! DTA ti-ai plantatu securea in lemnu prea mare; sum convinsu cá DTA nu esti informatu bine despre actulu alegerii din Ternova: se póte cá nu ai cunoscintia chiara despre totu lucrulu. Mi se pare cá DTA esti omu de acel'a, carele vedi salc'a in ochiulu altuia, dar birn'a in ochii DTale nu. Eu, Domnule acusatore nedrepte! ca teologu absolutu, nici candu nu am avutu devis'a a corumpe poporulu, ba din contra puterile mele atátu fisece cátu si spiritali, totdeun'a au fostu indreptate spre luminarea poporului; cáci am avutu si am in vedere totdeun'a chiamarea cea sublima a preotiei la care sum chiamatu si alesu, ba tocmai vediundu-me in stare fórte deplorabila si anume: scapatatu materialminte, si lipsitu de patroni, m'am resolvatu a me ajutorá catra scopulu meu prin compunerea si rostirea Cuventariloru bisericesci prin care am si ajunsu la culme, cáci unicul meu medilocu (nu coruptiunea) a careia scopu principalu erá se dobandescu grati'a poporului meu credintiosu, cu ajutoriulu lui Ddieu amu si dobanditu.

Eu, domnule frate in Crs! am fostu recurentu si la acea alegere, cu care ocaziune s'a alesu preotulu G. Ratiu, de ai fostu si Dta pe acolo, credu cá ai auditu de numele meu, mai alesu in diu'a premergatória alegerii, ba mi se pare — cá m'am si intelnit cu DTA candu te si intrebaiu cá óre cum stámu? respunsulu fú cá totu poporulu striga de Ratiu si Popoviciu (eu) insa peste nópte totulu s'a straformatu, cáci eu la alegere nu avui nici unu votu, si fratele Toma Dance avé 27 de voturi. Acum'a, ce a fostu caus'a de eu nu am avutu nici unu votu si Toma Dance, despre care nici vórba nu erá cu o di mai nainte? barem in Ternov'a erá vórba intre poporu, cá cumnatulu seu a amblatu tóta nóptea cortesindu si a promisú la vro 20 de insi cáte una paruchia de caltiuni, acum'a dara judece publiculu cine a coruptu poporulu. —

Mai departe dice fratele in Crs. cá si eu asiú fi caus'a de poporulu nu l'a primitu pre D. Bacilla de administrátore. Eu pe D. Bacilla nu l'am cunoscutu pe timpulu acel'a, prin urmare nu i-am potutu invidiá, — inse de candu ilu cunoscú, ilu cunoscú de omu bravu, si totdeuna l'am patronisatu facia cu poporulu; ce numai din acelu interesu am facutu, cá dintre toti recurentii numai singuru Dsa a fostu de-o sórte cu mine, — de unde dara apriatu se vede cá dlu acusatariu e alu doile Vartolomeiu, e acel'a carele se aréta lumei postindu-se si elu este intinatu cu peate, — inse totu indiadarú cáci eu sum convinsu cá cu barfelele DSale nu-si va ajunge scopulu, de órace cu multu mai altu-feliu de barbati nutresce mam'a nóstra biserica de cátu se se ié dupa óiea cea ratacita.

Dici Domnia Ta frate! apoi cá Venerabilulu Consistoriu se intarésca pre D. Dance pentru una paruchia din Ternova, motivandu-ti cererea cu procedur'a ce s'a observatu dejá la alegerea de protopopu pentru tractulu Siriei — dicendu cá Dsa a avutu maioritáte dupa G. Ratiu; — Aci me marginescu in principiu, si afirmu, cá de órace DTA nu te ai ocupatu cu „Statutul Organicu“ de sine se intielege cá nici nu-lu soiú. Dici apoi mai la vale cá intre recurinti au fostu si unu juristu, si 2 cáte cu 8 clase, — eminenti, cu moralu esemplariu si cantareti-escelinti. Despre D juristu, de órace nu l'am auditu cantandu, nu dicu nemicu, despre D. Bacilla marturisescu sinceru! inse cá D. Dancea nu scie cantá, afirmu cu tóta resolutiunea (dupa a mea parere nu celu ce scie strigá, ci celu ce scie cantá e cantaretiu escelentu; apoi mai de parte ce voiesci DTA a demustrá prin cele 8 clase gimnasiale? au dóra voiesci a dice cá intre apostolii lui Crs. a fostu distingere de persóna? a fostu mai mare unulu de cátu altulu? apoi déca nu; — atunci noi cari ne numimu urmatórii lui Crs. respective a Apostoliloru, pentru ce se nu fimu noi asemenea? nu dicu eu Dómne feresce cá nu-e buna sciinti'a ba dicu, cá-e ferice de ace-l'a, carele are sciintia si-o scie folosi spre scopurile biserice si natiunei, inse nu e destulu a fi cu clase, ci mai trebuiese si zelu si inclinare la preotia. — Fórte bine dise s. d. Babesiu, „cá nu clasele facu pre omu, ci omulu face clasele.“

In fine provóca Dlu acusatore la martori, la Antisti'a comunala, si la Dlu presiedinte alu alegerii, dice cá antisti'a a fostu la unulu si la altulu la cari s'au beutu aldamasii pentru preoti; inse cá pentru care? acést'a a scapat'o pe grumadiu in diosu. Eu din totu ce dice Dlu acusatore, nu potú deduce nimica de cátu cá pe timpulu acel'a a fostu confusu, si a priceputu cá nu despre noi (cei alesi) a fostu vórba; acuma provocu eu la

Dlu presiedinte si-lu rogu se binevoiesca a dá deslucire Venerabilulu Consistoriu, spre orientáre, — ca se se seconvinga V: Consistoriu, cá tóte cele dise despre mine nu purcedu din semtiu umanu, si cá nu mai este in acusatore semnu de 8 clase, nici Duchu de umilintia, care se cere dela cei candidati la preotia.

Dar se ni fie destulu odata, Dlu acusatariu a smintitu; eu inse remanu mangaiatu in convingere cá sum nevinovatu, toti iubitorii de dreptate se voru interesá de sant'a mea cauza, si nu me vor lasá depradatu. Cu adevératu, daruri pamentesci nu amu cu cari se-li respalatescu virtutile, inse vor avé remunératiune in ceriuri, si gloria pre pamentu, cáci pre mine me scie totu jurulu cá fiindu materialminte scapatatu, nu am potutu se corumpu poporulu; la ce-mi desiervesce de basa si aceea, cá am fostu alesu cu aclamatiune, prin urmare nu am potutu corumpe poporulu; de cátu eu am avutu aripi pre ómenii cei ce-mi cunoscú puse-tiunea mea, caror'a inse li aducu multiamita ferbinte, si asia lu-andu-mi refugiu intru suferintiele mele la Ilustritatea Sa Domnlu Episcopu diecesanu, si parintele meu celu bunu sub ale caruia aripi scutitórie m'am crescutu si pana in starea de astadi, si dela care mi-acceptu fericeira si pe viitoriu, binevoiesca a nu lua in consideratiune cuvintele cele desierte ale peccatoriloru, ci ca celu ce e prea milostivu seraciloru, bucuri'a intristatiloru, binevoiesca a se ingrigi de fiii sei, si nu me stérgea nici pre mine din sinulu Seu gratiosu. Nadasiu^{1/4}, 1873.

Joanu Popoviciu

alesulu de preotu in Ternova.

VARIETATI.

= *Archiducés'a Gizel'a*, fi'a cea mai mare a Imperatului, s'a marítatu dupa unu fecioru din famili'a domnitória in Bavari'a.

= *Dlu Augustinu Tréfort*, ministrulu de culte si de invetiamentu a caletoritu prin Banatu si joi in ¹²/₂₄ l. c. ajunse in Aradu.

= *Cheirotesii de protopopi*, a capetatu Eli'a Moga alesu si intaritu de protopopu in protopresbiteratu Pomezulu; éra in duminec'a floriiloru Georgiu Craciucescu asesorulu referinte bisericescu alu Consistoriulu rom. or. din Aradu, alesu si intaritu protopresbiteru pentru protopresviteratulu Hasiasiuului Dorimu nuoiloru protopresbiteri se pasiesca si de acum pururia nainte pre calea binelui bisericescu si natiunalu, justificandu increderea alegatoriloru si a prea bunului nostru Parinte Episcopu, carea i-au innaltiatu la acésta frumósá trépta bisericesca!

= *Necrologu Biserice'a Domnului si natiunea*, s'au cercetatu amaru de man'a sortii, carea a rapitu dintre cei vii unu preotu adevératu, unu fiu sinceru si iubitoru. *Ioanu Moldovanu* parochulu din *Pecic'a romana* in etate de 28 de ani, in flórea vietiei sale, in ⁶/₁₈ Aprile s'au mutatu la cele eterne, la archiereulu seu celu adevératu, caruia in restimpu de siese ani a servitu cu devotamentu. Pre repausatulu ilu jelescu sotia si doi fii, némurile: G. Vasilieviciu protopopulu din Siri'a si Elena sotia sa, Mihaiu Nicóra asesoru la tribunalu regescu si sotia sa Emilia, Stefanu Antonescu protojude din Bocsia romana si Ioanu Marcusiu docintele din Giula si sotia Maria. Fiei tierin'a usióra si memori'a binecuventata.

Respunsuri: Dlu D. Jucu: Fii bunu numera cuvintele, apoi canta in fruntea foii si vei scí tac's'a. Pentru aceea am intogmitu trób'a asia ca se putemu incunjurá corespundintie si conturi.

Concursu.

1-3

Pentru umplerea postulu invetiatorescu devenitu vacantu din comuna *Petirsii*, Prot. Lipova, Inspectoratulu Zabaltiu se deschide prin acésta concursu pâna in 23. Aprile a. c. vechiu adeca. pe di'a S. Giorgiu; emolumintele sunt:

1. bani gata 63 fl.
2. 80 pundi lardu
3. 50 pundi sare
4. 15 pundi luminari
5. 16 Mertie pos. gráu
6. 16 „ pos. cucurudiu
7. 12 orgii de lemne
8. 4 jugere livéda
9. ¹/₂ „ gradina
10. cortelu liberu cu 1 oda

Doritorii de a ocupá acestu postu au a-si tramite recur-sele adresate catra comitetulu parochialu — Inspectorulu cercualu de scóle Demetriu Jucu in Zabaltiu post'a ultima Berzov'a. — Zabaltiu in 3. Aprile 1873. vechiu.

In contielegere cu comitetulu parochialu **Demetriu Jucu** Inspectoru cerc. de scóle.